

Lav Nikolajevič Tolstoj - Ana Karenjina

U osnovnoj temi i fabuli roman analizira problem braka i obiteljskog života. U knjizi je paralelno obrađeno i pitanje iz ekonomskih i društvenih odnosa u Rusiji u Tolstojevo vrijeme. Njegova razmišljanja iskazana su kroz lik Levina u kojega možemo uočiti velikih sličnosti sa piscem. Kroz Levinov lik Tolstoj je prenio svoja iskustva iz područja ekonomije, svoju ljubav i vjeru, događaje oko rođenja svojga djeteta kao i unutrašnji život i polemike, muke svoje savjesti, razmišljanja o smislu života i zadacima pojedinaca, svoju potpuno izraženu borbu za dobro. Mnogi smatraju upravo Levina glavnim likom romana jer je uvelike zasjenio osnovnu temu romana i najbitniji problem izražen kroz Anin lik- preljub.

U djelu se isprepliću tri braka- Stjepan Arkadič Oblonski (Stiva) sa svojom ženom Darjom Aleksandrovnom (Doli); Levin sa Kiti (mlađom Dolinom sestrom) i Ana (Stjepanova sestra) te njezin nesretni brak sa Aleksejem Aleksandrovičem i njena ljubav prema Alekseju Kiriloviču Vronskome.

Najviše osuđivan je upravo Anin lik zbog njene nemoralnosti i potkraj sretnog braka Kiti i Levina još više njena nevjera dolazi do izražaja. Čini se kao da idilični osjećaji između Kiti i Levina služe samo da bi se pojačala osuda Anine pogubne strasti.

Sam Anin lik u početku stvaranja romana trebao je biti prikazan kao potpuno negativan. Ona je trebala biti žena bludnica koja cinično uživa u boli koju zadaje drugima. Međutim, Tolstoj je odustao od takve koncepcije i izabrao pametnu, obrazovanu, lijepu i vrlo nesretnu ženu čija je jedina želja u životu bila ostvariti potpunu ljubav i, ne ostvarivši je, odluči skončati život.

Po Tolstojevu shvaćanju, brak je najprirodniji i najzdraviji cilj muškarca i žene i ugrožavanje ovog oblika ljudske zajednice istovremeno znači i ugrožavanje najljudskijih i najplemenitijih težnji.

Zbog takvog mišljenja za Tolstoja se kaže da nikada nije bio dublji psihoanalitičar (kao kroz Anin lik) i do samoga kraja ne saznajemo piščevo izjašnjenje- da li on optužuje njen postupak ili ga brani. To pitanje svatko može postaviti za sebe, ali vjerojatno ima dva odgovora. Toliko je kriva, a ta njezina krivnja osobito dolazhi do izražaja u sredini u kojoj se kreću visoke peterzburške ličnosti koje obalatno osuđuju njezin postupak i opredjeljuju se uglavnom protiv nje. U tom smislu i njezin postupak je djelomično opravdan jer je svoja nedjela učinila potaknuta ljubavlju koju nikada do tada nije osjetila, a koja je potreba svakog čovjeka.

“... Oni kažu: religiozan, karakteran, pošten, pametan čovjek, ali oni ne vide ono što sam ja vidjela. Oni ne znaju kako je on osam godina gušio moj život, gušio u meni sve što je bilo živo, da on ni jednom nije pomislio na to da sam ja živa žena kojoj je potrebna ljubav.”

Ana je opisana kao uzvišeno tragičan lik od krvi i mesa u čijoj tragediji ne mali dio krivnje snosi aristokratska sredina u kojoj žive ona i njezin ljubavnik. Ta sredina ih guši i osuđuje, osobito nju kao pripadnicu ljepšeg spola kojoj je mjesto doma, uz muža i djecu. Njoj se ne može oprostiti i opravdati je, tim više što- iako nije prva žena koja je pronašla svoju ljubav u drugome muškarcu a ne u mužu - ona, prije svih ostalih to javno priznaje i pokazuje jer ne može živjeti u lažima u kojima cijelo društvo živi. Javno napušta muža i vlastito dijete (što i sama predbacuje) jer je potpuno zaslijepljena trenutnom srećom koja joj je pružena.

“Ja sam loša žena, ja sam propala žena”, razmišljala je “ali ja ne volim laž, ne trpim laž, a njegova (muževa) hrana jeste laž. On sve zna, sve vidi, šta li on osjeća ako može da govori tako mirno? Da ubije mene, da ubije Vronskog - ja bih ga cijnila. Ali ne, njemu treba laž i pristojnost.”

Ona tako razmišlja u sebi jer osuđuje tipično ponašanje gdje je najbitniji ugled i dostojanstvo i kad nešto izmakne granicama, ponaša se kao da se ništa nije desilo. Nju straše licemjerje i dvoličnost jer ona je u potrazi za čistom srećom iako je svjesna da je neće naći i da će svugdje biti osuđivana i dalje se ne odriče ljubavi sve dok ljubav ima smisla u njezinim očima...

“Činilo joj se da će njen položaj sada nesumnjivo zauvijek riješiti. Taj novi položaj može biti i loš ali će biti određen, u njemu neće biti nejasnoća i laži.”

Ana je u pogledima ostalih žena izazvala i ljubomoru i samo su čekale znak da je mogu javno osuditi jer je Anina pojava bila primjećivana gdje god se pojavljivala.

“Većina mladih žena što su Ani zavidjele i kojima je već davno dodijalo to što je zovu pravednicom, radovala su se tome što su pretpostavljale i samo su čekale potvrdu suprotnog društvenog mišljenja pa da se na nju okome svom težinom svoga prezira.”

Ana je, za razliku od slobodoumnih žena koje svjesno bacaju izazov društvu i moralnim shvaćanjima svoje klase, Ana je samo željela malo ljubavi, želi voljeti i biti sretna zato što je to najprirodnija želja svakog pojedinca u upravo je tu želju Tolstoj naglasio kao osnovicu romana. Pravo pitanje vezano uz Anin lik nije pitanje moralnosti ili amoralnosti njenog čina, već zašto ona, usprkos svemu, ne ostvaruje svoju osobnu sreću kojoj je sve podredila i koja je njezin jedini i pravi životni cilj. Čak je i ljubav prema djetetu bila zasjenjena od jake želje za osobnom srećom.

“Serjoža?- sjeti se ona - Ja sam također mislila da ga volim i topila se nad svojom nježnošću. A živjela sam bez njega, zamijenila ga drugom ljubavi i nisam se žalila na tu promjenu dok me ta ljubav zadovoljavala.”

Dobar dio razloga za ono što se konačno zbilo (tj. do Aninog samoubojstva) leži i u samoj njenoj ličnosti. Sama će u jednom trenutku reći da se boji one druge Ane u sebi, pa je Tolstoj govorio o “zlom duhu nastanjenom u njenom srcu.”

U trenutke njene prolazne bolesti govori Alekseju Aleksandroviču:

“... Evo šta sam htjela da kažem. Nemoj mi se čuditi. Ja sam ona ista. Ali u meni postoji druga, ja se nje bojim- ona je zavoljela njega i ja sam htjela da te mrzim, ali nisam mogla da zaboravim onu koja je bila ranije. Ja nisam ta. Sad sam ja ona prava, ja sva. Ja sad umirem,.... ali to će se brzo svršiti. Samo jedno mi je potrebno: oprosti mi... Ne, ti ne možeš oprostiti! Ja znam da se to ne može oprostiti! Ne, ne, idi, ti si isuviše dobar- jednom rukom držala je njegovu ruku, a drugom ga gurala od sebe.”

U toj njenoj slabosti uviđamo da je njoj ipak žao takvog slijeda događaja i da priznaje da ga je voljela (ali kao muža, ne kao čovjeka) i da u njoj postoji i druga Ana koja je zavoljela Vronskoga, a nije bila zadovoljna u muževom zagrljaju. Traži od muža oprost ali je svjesna da

je uništila njegov život i da previše traži.

Ta druga Ana razara njezinu ličnost i rađa se pod pritiskom mnogobrojnih okolnosti uglavnom objektivnih, društvenih, a koje su uvjetovale Anin preobražaj velike ljubavi prema Vronskome u još veću mržnju prema njemu.

“- Šta ja mogu htjeti? Ja mogu htjeti samo to da me vi ne napustite kao što mislite- reče Ana shvativši ono što on nije dorekao. - Ali ja to neću, to je sporedno. Ja hoću ljubav, a nje nema. Znači- sve je svršeno! “

Ona postaje nezadovoljna ljubavlju Vronskoga ali je svjesna da ga opsesivno voli pa pomišlja na samoubojstvo da bi dokazala svoju veliku ljubav i kaznila ga.

“ Zašto nisam umrla?”- sjeti se svojih tadašnjih riječi i svog tadašnjeg osjećaja. I ona odjednom shvati ono što joj je bilo na duši. Jeste, to je bila ta misao koja je sama sve rješavala. “ Da, umrijeti!”

I stid i bruka Alekseja Aleksandroviča, i Serjoža i moj strašni stid- sve se spašava smrću. Umrijeti- i on će se pokajati , biće me žao, voljeće, patiće zbog mene.”

..... I smrt, kao jedinstveno sredstvo kojim će obnoviti u njegovom srcu ljubav prema njoj , kazniti ga i pobijediti u ovoj borbi koju je vodio s njim zli duh što se nastanio u njenom srcu. Bilo je potrebno samo jedno- kazniti ga.”

Za Anu je ljubav sinonim života, i to ljubav prema muškarcu. Kada je ta ljubav prestala, ona istovremeno gubi i razloge za život i odlučuje ga samoinicijativno prekinuti skokom pod jureću lokomotivu.

“ Moja ljubav postaje sve strašnija i samoljubivija, a njegova se sve više gasi i eto zbog čega se razilazimo “, nastavljala je da razmišlja. “ I tu pomoći nema. Za mene je sve samo u njemu i ja zahtijevam da mi se on sve više i više predaje. A on sve više i više hoće da ode od mene. Upravo, mi smo išli u susret jedno drugome sve do naše veze, a onda se nezadrživo razilazimo na razne strane. To me ne može promijeniti. On mi kaže da sam besmisleno ljubomorna, i ja sam sebi govorila da sam besmisleno ljubomorna, ali to nije istina. Ja nisam ljubomorna, ja sam nezadovoljna. Ali...” Ona otvori usta i premjesti se u kolima od uzbuđenja izazvanog mišlju koja joj se odjednom javila “ Kad bih ja mogla da budem bilo što drugo osim ljubavnice koja strastveno voli njegove nježnosti, ali ja ne mogu i neću da budem ništa drugo. I ja tom željom izazivam u njemu odvratnost, a on u meni zlobu, i to ne može biti drugačije. Kao da ja ne znam da me on neće početi obmanjivati, da on ne računa sa Sorokinom , da nije zaljubljen u Kiti, da me neće prevariti? Sve ja to znam, ali mi od toga nije ništa lakše. Ako on, ne voleći me, po dužnosti bude dobar, nježan prema meni a ne bude onog šta ja hoću- to je onda čak hiljadu puta gore od mržnje! To je pakao! A to i jest ovo. On me već dugo ne voli. A gdje završava ljubav, tamo počinje mržnja.”

Tako Anu više ni ne doživljavamo kao grešnicu već kao pojam nesretne žene koja pada pod udarom mnogih za njih nepredvidivih, vanjskih i unutarnjih kretanja. Njen slom je ujedno i rezultat jednog vanjskog, lažnog morala koji guši prave ljudske nagone i želje, ali je Ana i sama dio tog moralnog shvaćanja jer i sama pripada toj zajednici.

Ona duhovno pripada istom aristokratskom krugu kao i zavodnik Vronski i njen površni i moralno neodgovorni brat Stiva Oblonski.

Sama Doli me slučajno uočava u jednom trenutku sličnosti između Ane i njenog brata

Stjepana čijim nevjerstvom i počinje knjiga ali u sasvim drugačijem okruženju.

Njegovo nevjerstvo ostaje unutar obitelji i prikazano je kao sasvim nevažno ali je optuživano od uzornih muževa poput Levina i Alekseja Aleksandroviča.

Pojam idealnog braka u knjizi predstavlja brak Kiti i Levina. Kiti se u početku bori između osjećaja prema Vronskome i Levinu ali budući da ju je Vronski iznevjerio ,tj. zaljubio se u Anu, u početku bolno tuguje. Uspjeva ga preboliti i otkriva svoje osjećaje prema Levinu kojem pokušava postati uzorna žena, a ubrzo i majka.

Kroz Levinov lik prolazi druga fabula knjige koja je okrenuta ekonomskim pitanjima i pitanjima društvenih odnosa tada u Rusiji.

Lik Levina je prikazan kao osjećajan, dobar, filozofski lik koji se bori sam sa sobom i pitanjima o njegovu postanku i podrijetlu. Kroz njegove monologe možemo vidjeti da se osjeća kriv što pripada višem staležu i da se muči pitanjima zašto je baš on određen.

“Što sam ja? I gdje sam to ja? I zašto sam ja ovdje? Zašto se ovo radi? Zašto ja ovdje stojim i tjeram ih da rade? Zašto se svi oni trude i nastoje da predamnom pokažu svoju marljivost”.

Istodobno se osjeća kriv zbog toga i utjehe pronalazi u sljedećoj spoznaji:

“Ja ništa nisam otkrio. Samo sam spoznao ono što ja znam. Shvatio sam onu silu što mi je ne u prošlosti dala život nego mi i sad daje život. Oslobodio sam se obmane, upoznao sam gospodara.”

Pronalazi odgovore svoje dobrote i grižnje savjesti u ljubavi:

“... Razan je otkrio borbu za opstanak i zakon koji zahtjeva da tlačiš sviju koji smetaju zadovoljenju tvojih želja. To je zaključak razuma. A ljubav prema drugome razum nije mogao otkriti zato što je to nerazumno.”

Iz Tolstoeve biografije možemo doznati i da sam Tolstoj bježi na selo i da pokazuje veliki interes za moralno-etičke probleme i analizu ljudskih postupaka i odnosa. 1879. zapada u krizu te izlaz nalazi u seljačkom životu.

I sam lik Levin duševni mir pronalazi tek na selu koje je za njega mjesto života, tj. radosti, patnje, nada. Levin se poistovjećuje sa svojim seljacima i želi im pripadati, zavidi njihovoj slozi, jednostavnosti i smislu života, zajednici. Čak i sam razmišlja kako da promijeni svoj način života.

“Sve što je pomislio i osjećao dijelilo se u tri zasebna toka misli. Prvo- to je bilo odricanje od svog starog načina života, od svojih nepotrebnih znanja i svoga nepotrebnog obrazovanja. To mu je odricanje pričinjavalo nasladu i bilo mu lagano i jednostavno. Druge misli i predstave ticale su se tog života kojim je on sada želio da živi. Jednostavnost, čistotu, zakonitost toga života on je osjećao jasno i bio je ubjeđen da će u njemu naći to zadovoljstvo, spokoj i dostojanstvo, čije je odsustvo tako bolno osjećao. Ali treći lanac misli vrtio se oko pitanja kako da izvede taj prijelaz sa starog na novi život. I tu mu ništa nije bilo jasno. “Imati ženu? Imati posao i osjećati da je posao neophodan? Kupiti zemlju? Uključiti se u društvo? Oženiti se seljankom? Pa kako da to izvedem? opet se pitao i odgovor nije nalazio. - Pa ipak, nisam svu noć spavao i ne mogu sebi dati jasan odgovor- reče on u sebi. - Kasnije ću razjasniti. Jedno je sigurno, da je ova noć riješila moju sudbinu. Sva moja prijašnja maštanja o porodičnom životu

su glupost, nešto drugo- reče u sebi. Sve je to mnogo jednostavnije i lakše...”

“Kako je lijepo!” pomisli gledajući čudnu sedefastu školjku od bijelih jaganjaca- oblaščića što se bijaše zaustavila nad njegovom glavom na sredini neba. “Kako je sve prekrasno ove prekrasne noći! I kad je uspjela da se stvori ova školjka? Nedavno sa gledao u nebo i na njemu ničeg nije bilo osim dvije bijele pruge. Da, eto tako neprimjetno su se promijenili i moji pogledi na život!”

On krene sa livade i pođe širokim putem prema selu. Zapuhnuo je vjetroć i postalo je sivo i mračno. Naišao je trenutak većeg mraka koji prethodi svitanju, prvoj pobjedi svjetlosti nad temom.

“Drhteći od hladnoće, Levin je brzo koračao gledajući u zemlju. “Šta je ono? Neko ide?- pomisli kad se prepade i podiže glavu. Na četrdesetak koraka od njega, njemu u susret, širokim krivudavim putem kojim je on išao dolazila su kola, sa prtljagom, koja su vukla četiri konja. Konji na rudi navaljivali su na rudu izbjegavajući kolovoz, ali vješti kočijaš, koji je po bočice sjedio na sjedištu, upravljao rudu po kolovozu takoda su točkovi jurili po ravnom dijelu puta.

U uglu kočije drijemala je starica, a uz prozor, očigledno tek probudivši se, sjedila je malda ddjevojka držeći objema rukama trake sa bijele kapice. Vedra a zamišljena, sva ispunjena tananim i složenim unutrašnjim životom, tuđim Levinu, ona je kroz njega gledala zoru kako rudi.

I u trenutku kad je to priviđenje već iščezavalo, iskrene oči ga pogledaše. Ona ga je prepoznala i radosno čuđenje ozari joj lice.

Nije se mogao prevariti. samo jedne takve oči postojale su na svijetu. Samo jedno takvo biće na svijetu bilo je sposobno da za njega usredotoči svu svjetlost i smisao života. To je bila ona. To je bila Kiti. Shvatio je da ona putuje sa željezničke stanice u Jergušavo. I sve ono što je uznemiravalo Levina ove besane noći, sva ona rješenja kojih se prihvatao, sve je to odjednom iščezlo. Onse sa odvratnošću sjeti svoje želje da se oženi seljankom. Samo tamo, u toj kočiji što se bila udaljavala prošavši na drugu stranu puta, samo tamo je bila mogućnost rješenja zagonetke njegovog života, što ga je u posljednje vrijeme tako mučno opterećivala.

.... Ne- reče on u sebi - ma koliko da je dobar taj jednostavni trudbenički život, ja mu se više ne mogu svetiti. Ja volim nju.”

Odjednom Levin shvati gdje pripada i šta uistinu želi i sve ostalo postaje nebitno.

Levin je oduvijek znao da treba pripadati porodici Ščerbacki i to si je jasno zacrtao. Prije su mu se sviđale Kitine starije sestre Doli i Natali, a kad je Kiti stasala, shvatio je što želi. Kiti je znala za njegove skrivene simpatije, ali njena preokupacija bio je grof Vronski od kojeg je očekivala prošnju.

Opis Vronskog:

“.... Vronski nikad nije znao za porodični život. Njegova je majka u mladosti bila blistava svjetska žena i dok je još bila s mužem, a naročito poslije njega, imala je veliki broj “romana” poznatih čitavom društvu. Oca skoro nije ni pamtio i bio je odgajan u Paževskom korpusu. Izlazeći kao blistav i mlad oficir iz škole, odmah je uletio u društvo bogatih petrogradskih oficira. Mada je i on rijetko izlazio u petrogradsko društvo, sva njegova ljubavna interesiranja bila su van tog svijeta...

... Na balovima je plesao prvenstveno s Kiti i odlazio kod njih kući. Govorio je s njom o stvarima o kojima se obično u društvu govori, svakojake besmislice, ali besmislice kojim je on i

nesvjesno davao za nju očiti smisao. Bez obzira što joj nije govorio ništa što ne bi mogao reći pred svima, osjećao je da ona postaje sve više zavisna od njega i što je to više osjećao, bilo mu je sve prijatnije a njegova osjećanja prema njoj bivale su sve nježnija. On nije znao da način njegovog odnosa prema Kiti ima svoje ime, da je to zavođenje djevojke bez namjere da je ženi i da je to zavođenje jedan od nužnih postupaka uobičajenih među sjajnim mladićima kao što je on. Činilo mu se da je on prvi otkrio to zadovoljstvo i uživao je u svom otkriću. Njemu se ženidba nikad nije činila kao mogućnost. Ne samo da nije volio porodični život već mu se u porodici stanovišta samačkog svijeta u kom je živio, činilo da ima u ulozi muža, nešto njemu strano i neprijatno i više od svega smiješno.”

Kiti je odbila Levinove ozbiljne namjere da je ženi i osnuje s njome obitelj jer je bila zanesena Vronskim. Međutim, dolazak Ane je sve pobrkao.

Između Vronskog i Ane odmah se pojavila neka uzajamna privlačnost koju su svi osjetili, a naročito Kiti koja je bila s Vronskime duboko razočarana. Shvativši njegovu neozbiljnost i zaludenost Anom koja se pojavila u njemu u kratkom vremenu, Kiti pada u duboku depresiju i bolest.

Kiti uspoređuje odnose prema Vronskome i Levinu:

“... Njegova ljubav prema njoj, u koju je bila sigurna, izgledala joj je laskava i radosna. Bilo joj je lako sjećati se Levina. U sjećanjima na Vronskog, naprotiv, miješalo se nešto nelagodno, iako je on bio svjetski i skladan čovjek. Kao da je to bilo nešto falš- ne u njemu, on je bio tako jednostavan i mio- već u njoj samoj, dok se s Levinom osjećala savršeno jednostavnom i jasnom. Ali zato, kad bi razmišljala o budućnosti s Vronskim, pred njom je iskrsavala blistava i srećna perspektiva. Budućnost s Levinom činila joj se maglovitom.”

Levin sa svojih 40-tak godina je navikao na samoću, ali niju ju prihvatao. I dalje mu je osnovni cilj osnovati obitelj, ali se potpuno gubi u tim mislima jer je svjesan da još uvijek voli Kiti. Sam sebe smatra savršenim za obiteljski život. Smije se tuđim bračnim problemima i osuđuje njihovo površno shvaćanje braka jer ih ne smatra dovoljno zrelima za tako svetu obavezu kao što je brak. Uvjeren je da bi njegov porodični život bio drugačiji od ostalih. Ali s vremenom, kada mu se želja ostvari, shvaća da je lako skrenuti i da neshvaćanje bračnog druga nije ništa neobično, naprotiv, da su razilaženja mišljenja i različiti pogledi na iste stvari uobičajenost.

“... Događalo se da se kao neoženjen, gledajući tuđi bračni život, sitne brige, svađe, ljubomora, samo prezrivo osmijehivao u duši. U njegovom budućem bračnom životu, po njegovom uvjerenju, ne samo da nije moglo da bude ništa slično već mu se činilo da i sve vanjske forme moraju u svemu da se savršeno razlikuju od života drugih. I odjednom ne samo da njegov život sa ženom nije potekao na poseban način već je bio sačinjen od onih najništavnijih sitnica koje je onn ranije toliko prezirao, a koje su sad, protiv njegove volje, dobijale neobičan i neporeciv značaj. I Levin je vidio da sređivanje svih tih sitnica nije onako lako kako se njemu ranije činilo.”

Naposlijetku, tok događaja se tako odvijao da su se Levin i Kiti napokon zaručili i Kiti odlučuje svu svoju ljubav unijeti u taj brak s Levinom. Ubrzo slijedi vjenčanje, odlazak na selo i Kitina trudnoća.

“Ljubav prema ženi on me samo da nije mogao zamisliti bez braka, već je prvo zamišljao porodicu, pa tek onda ženu koja mu je podarila porodicu. Njegova shvaćanja ženidbe zato i nisu ličila na shvaćanja većine njegovih poznanika za koje je ženidba bila jedno od mnogih životnih patnji. Za Levina je to glavno pitanje u životu od kog je ovisila sva njegova sreća.”

Levin i Kiti uspijevaju prevladati sve sitne nesuglasice i nastavljaju spokojno i idilično živjeti na selu.

U toku romana upliće se još jedna ljubav koja nije niti u jednom pogledu sretna. To je ljubav Stive i Doli. U romanu imamo tri različita braka i tri različita shvaćanja bračnih obveza i rješavanja problema. Daleko najidealniji je brak Kiti i Levina, ali moramo uzeti u obzir da je njihov brak tek na početku, tj. čitajući, pratimo njihove zaruke, vjenčanje i početak bračnog života. Upoznajući likove, možemo naslutiti da će njihov brak potrajati, tj. najvjerojatnije će se zadržati na tom nivou poštovanja i ljubavi.

Brak Ane i njenog muža Alekseja Aleksandroviča pratimo kao neku vrst obveze koja je nastala iz obostrane koristi, ali i koja je savršeno funkcionirala dok se nije pojavio Vronski sa svojom ljubavlju koju Ana prihvaća. Ta ljubav završava tragično, ali od samog početka možemo naslutiti njen kraj jer vidimo da njihova ljubav nema nikakve perspektive, tim više, i zbog okruženja u kojem je nastala. Treći brak, najsporedniji je brak Doli i Stjepana koji nam može poslužiti kao putokaz kroz društvo i neka tipično nezrela (muška) shvaćanja braka i obveza te ležerno pronalaženje rješenja tj. izlaz iz naizgled nemoguće situacije.

Stiva je prikazan kao prilično površan, potpuno nezreo lik koji sve prihvaća dosta jednostavno, bez većih komplikacija i ulazi u razne situacije, ne misleći na posljedice. Vlastitu ženu shvaća isključivo kao majku njegove djece dok ljepotu, draži i ostalo pronalazi u drugim ženama. Odvaja ta dva života i dva pogleda, shvaćanja žene, i uopće se ne krivi zbog toga.

“Stjepan je bio pravedan u odnosu prema samome sebi. On sebe nije mogao obmanjivati i uvjeravati se da se kaje za svoje postupke. On se sada nije mogao kajati za ono za što se kajao nekada, prije šest godina, kad je prvi put prevario ženu. On se nije mogao kajati za to što on, 34-godišnjak, lijep i zaljubljen čovjek, nije bio zaljubljen u ženu, majku petero žive i dvoje umrle djece, samo godinu mlađu od njega. On se kajao jedino zato što nije znao bolje sakriti od žene. Ali, on je osjećao svu težinu položaja i žalio je ženu, djecu i sebe samoga. Možda bi on i umio svoje grijehe sakriti bolje od žene da je mogao očekivati da će ta vijest na nju tako djelovati. Jasno je da on o tome pitanju nikada nije razmišljao, ali, nekako maglovito, njemu se pričinjalo da žena odavno naslućuje da joj on nije vjeran, ali da na to gleda kroz prste. Njemu se čak činilo da je ona, izmorena, ostarjela, već nelijepa i ni po čemu zanimljiva žena, jednostavna, jedino dobra majka porodice, po osjećanju pravednosti dužna da bude ponizna. Pokazati se sasvim suprotno.”

Zbog te njegove neozbiljnosti pati jedino Doli, njegova žena, ali možemo primijetiti da su oni i ušli u brak djelomično kao stranci. Doli je razočarana kada uviđa tu drugu muževu stranu za koju prije nije niti znala, ali odlučuje spasiti brak i oprašta mu. U tome je uvelike pridonijela Ana, njegova sestra, koja pokušava Doli pojasniti brata i njegove postupke i razloge.

Dijalog Ane i Doli:

“- Jeste, ja njega znam. Ja ga bez žalosti nisam mogla gledati. Mi ga obje znamo. On je

dobar, ali gord, a sad je tako ponižen. Osnovno, što je mene dirnulo (i tu je Ana pogodila glavno što je moglo ganuti Doli) - njega muče dvije stvari: to što ga je stid pred djecom, i to što je voleći te... da, da, voleći te više od svega na svijetu nanio tebi bol, ubio te. " Ne, ne ona neće oprostiti", stalno govori on.

Da, ja shvaćam da je njegov položaj užasan; krivcu je gore nego nevinom- reče ona- ako on osjeća da od njegove krivice dolazi sva nesreća. Ali kako da oprostim, kako da opet budem njegova žena poslije nje? Moj život s njim bit će mučenje baš zato što sam ga voljela, kako samo voljela, što i sad volim svoju nekadašnju ljubav prema njemu...

Jedno ću ti reći - počne Ana - ja sam njegova sestra i znam njegov karakter, tu sposobnost da sve, sve zaboravi, sposobnost za potpun zanos, ali zato i za potpuno kajanje. On sad ne vjeruje, ne shvaća kako je mogao učiniti to što je učinio.Samo, Doli, dušice, ja u potpunosti shvaćam tvoje stradanje, samo jedno ja neznam: ja ne znam ... ne znam, ukoliko u tvojoj duši još ima ljubavi za njega. To ti znaš- ukoliko ima, da bi se moglo oprostiti. Ako ima, onda oprosti! Ja poznajem svijet bolje od tebe. Znam takve ljude kao što je Stiva i kako oni gledaju na to. Ti kažeš da je on s njom razgovarao o tebi. Toga nije bilo. Takvi ljudi čine nevjerstva, ali domaće ognjište i žena- to je za njih svetinja. Te su žene nekako u njihovim očima prezrene i ne smetaju poroditi. Oni postavljaju nekakvu neprelaznu liniju između toga i porodice. Ja to ne razumijem, ali to je tako."

Ana u potpunosti razumije Dolinu patnju, shvaća je i molii da oprost njenom bratu. Doli naposljetku oprašta.

Za taj brak je tipično to da je ljubavi u početku bilo, ali s vremenom se i ona ugasila, a ostalo je jedino poštovanje i djeca kao rezultat tog braka.

Razmišljajući, Doli je shvatila da je najbolje rješenje oprost, iako nikad više neće biti isto; ali s vremenom se povjerenje može potpuno nadograditi uz obostrani trud. S druge strane, to je jedino rješenje uz kojee je moguće sačuvati tu svetu zajednicu i poštediti djecu.

Pisac nam prikazuje taj brak i radi usporedbe s Aninim nevjerstvom, koja ne bira sredstva da ostvari potpunu ljubav i sreću. Da nije bilo tog okruženja i takvih shvaćanja, možda bi Anina sudbina i drugačije završila, ali Ana je odabrala nemoguće i zato platila svoju ljubav životom.

2. Ana Karenjina

Bilješke o piscu:

Ruski pisac, jedan od najvećih pisaca u doba realizma. Rođen je 9. rujna 1828 u Jasnaja Poljana. Sa 16 godina Tolstoj je otišao studirati jezik a onda pravo. Putovao je po zapadnim državama, vratio se vrlo razočaran gradskim društvom. Bavio se pedagoškim radom, uzdizanjem seljaka. posvećuje se svojoj obitelji i književnom radu. U publicističkim tekstovima zagovara preporod društva moralnim usavršavanjem pojedinaca. Prvi kratki roman izdao je 1863 a zvao se «Kozaks». Usljedili su mnogi romani. "Anu Karenjinu" je napisao između 1875 i 1877. Nakon "Ane Karenjine" napisao je još nekoliko romana. Bio je jedan od najvećih mislilaca svog doba. Tolstojev bogati književni rad i ideologija značajno su utjecali na evropsku misao i književnost u završnici 19 i na početku 20 stoljeća. Umro je 20 studenog 1910.

Tema: Preljub Ane Karenjine

Vrijeme radnje: 70-tih godina 19 stoljeća

Mjesto radnje: Moskva, Petrograd

Vrsta: Roman ideja

Likovi:

Ana Arkadnjevna Karenjina, Aleksej Aleksanarove Karenjin, Aleksej Kiriovič Vronski, Konstantin Dimitrije Levin

Sadržaj:

Roman govori istodobno o dvije ljubavne priče. Sretan brak Levina i Kiti te tragična afera grofa Vronskog i Ane Karenjine. Levin je plemić i zemljoposjednik koji je zaljubljen u Kiti, dok je ona zaljubljena u Vronskog. Kada je Levi zaprosio Kiti ona ga je odbila, nadajući se da će Vronski zaprositi nju. Nakon odbijanja Levin napušta Moskvu i odlazi na selo. Na jednom balu Vronski se zaljubljuje u Anu Karenjinu, a Kiti zbog boli i tuge odlazi u inozemstvo na liječenje. Vani stvara nova poznanstva i oporavlja se od nesretne ljubavi. Nakon povratka u Rusiju Levin ponovo prosi Kiti, ali ovaj put ona prihvaća. Njihov brak je bio stabilan iako je bilo povremenih neslaganja. Rađa sina Dimitrija. Levin je nakon vjenčanja prolazio kroz vrlo teško razdoblje iz kojeg je našao izlaz u vjeri u Boga. Ana je udana za Alekseja Karenjina. On je državni službenik. Njihov odnos je korektan, ali bez ljubavi. Nakon bala Vronski je otvoreno izrekao svoju ljubav Ani. Ona napušta Moskvu, ali Levin je slijedi. Ana i Levin viđaju se svaki dan i ljudi su počeli širiti glasine. Aleksej uplašen zbog skandala moli Anu da prikrije vezu, ali ga ona i dalje nastavlja viđati. Ostaje u drugom stanju i to priopćava Vronskom prije jedne konjičke utrke. Na putu kući Ana priznaje mužu svoju vezu, braneći svoju ljubav. Aleksej želi sačuvati svoj brak, ali ne želi da Ana prima Vronskog u kuću. Prilikom poroda došlo je do komplikacija i Ana na rubu smrti moli muža za oprostaj. On oprašta i Ani i Vronskom i prihvaća dijete. Ana raskida s mužem, a on joj namjerno ne želi dati sina. Ana, Vronski i djevojčica odlaze u inozemstvo. Bili su sretni neko vrijeme, ali Anina čežnja za sinom ih vraća nazad u Moskvu. Ana i Vronski pokušavaju ući u visoko društvo. Levin je rado viđen, ali Ana doživljava javnu osudu. Povlače se na selo gdje vode luksuzan život. Levin inzistira da se Ana rastavi od Alekseja, ali on to odbija zbog religioznih načela. Ana sve više kažnava Vronskog za odvojenost od svoga sina, upada u histerična stanja, a noću uzima morfij. Na kraju teškog razdoblja baca se pod vlak. Nakon toga Vronski se prijavljuje za odlazak u Srbiju u Srpsko-Turski rat.

Karakterizacija likova:

Ana Karenjina

Na početku knjiga Ana je prelijepa i šarmantna, uzorna majka, žena državnog službenika. Svu svoju ljubav usmjerila je na svog sina. Sljedeći srce Ana ostavlja muža, položaj, ugled i sina. Ona je željela dobiti ne samo što je htjela već i više od toga. Optužuje Vronskog za najveći moralni prekršaj-kršenje majčinske dužnosti. Postaje opsjednuta o Vronskovoj nevjeri te gubi ljubav. Na kraju spoznaje da je ljubav prolazna i odlučuje sve prekinuti. Bacanjem pod vlak Ana prekida svoj život i ostavlja svoje ljubljene u velikoj tuzi.

Aleksej Vronski

Pružao je svu svoju ljubav i potporu Ani, čak se zbog nje i odrekao vojničke karijere prije odlaska u Italiju. Bio je žrtva, podnio je gorčinu poraza. Njegova najveća krivica je u tome što je obećao ono što nitko ne može ostvariti-DA ĆE ČAHURA LJUBAVNOG ZANOSA TRAJATI VJEČNO.

3. Ana Karenjina

Leo Nikolaievič, Grof Tolstoj rođen je blizu Moskve 28.08.1828. godine u jednoj staroj aristokratskoj obitelji. Osiročio u devetoj godini života, odgojen je i obrazovan kod tetke. Godine 1844. upisao je Sveučilište Kazan gdje je na njega veliki utjecaj izvršio francuski pisac Jean - Jacques Rousseau. Napustio je sveučilište 1847. godine bez dobijanja diplome.

Iz njegovih dnevnika poznato je da je Tolstoj bio podijeljen protiv sebe: lako se posvetio potpuno ludim provodima, imao je osjećaj krivnje i nije znao zašto. Sit gradskog života, odlazi na selo gdje seljaci ne prihvaćaju njegove "poklone" jer im nije jasno zašto bi plemić želio pomoći seljacima. Neshvaćen i razočaran, vratio se u Moskvu gdje provodi još dvije godine živeći "na visokoj nozi". Njegovi dnevnici pokazuju ga kao neumornog mladića u potrazi za kockanjem i noćnim provodima sa ženama. Tada počinje njegova karijera kao pisac, 1852. godine. Godine 1851. uključio se u rat prateći tako svoga brata Nikolaia. Vojsku napušta 1855. godine i tada putuje po Europi. Tolstojev brat Nikolai umire 1860. godine od tuberkuloze i tom tragedijom Tolstoj biva duboko pogođen. Kasnije je smrt Nikolaia Tolstoj rekonstruirao u svom djelu "Ana Karenjina" i to u liku Levinovog brata, koji se isto tako zvao Nikolai.

Godine 1862. Tolstoj je oženio Sonju Andejevnu Behr. Od tada piše svoja najznačajnija djela "Rat i mir" od 1864. do 1869. godine, a "Anu Karenjinu" završio je 1876. godine. U svojim knjigama Tolstoj se mnogo služio vlastitim iskustvima, ali i iskustvima drugih oko sebe. To je najbolje vidljivo u "Ani Karenjinoj". Izjavio je da je oduvijek želio napisati "knjigu o suvremenom životu". Brak bi bio glavni problem, a preljub zaplet radnje. Upravo to ostvario je u svom remek-djelu "Ana Karenjina". Preljub je grijeh koji je i sam Tolstoj učinio i tako napustio dijete, a kasnije se osjećao krivim zbog toga čina. Sve se to jasno vidi i u glavnom liku, u Ani Karenjinoj. Anom je Tolstoj želio pokazati svoju tamnu stranu. Likom Levina prikazao je sebe, a lik Kiti je zapravo ogledalo njegove žene Sonje.

Mnogi čitatelji smatraju Tolstoja jednim od najvećih gospodara u oslikavanju psihološkog portreta pojedinog lika. Kasnije Tolstojeve knjige postaju sve konzervativnije i religiozne.

U svojim posljednjim godinama Tolstojevo pamćenje ozbiljno zakazuje i pati od čestih napada prilikom kojih gubi svijest. Tada bi zapitkivao pitanja o svojim rođacima koji su preminuli prije nekoliko desetljeća. Mjesec dana nakon jednog od napada, 20. studenoga, 1910. godine, Tolstoj je umro u malom gradu Astapovo, nakon što je konačno odlučio otići iz Yasaya Polyana - sela u kojem je živio.

Leo Tolstoj bio je čovjek mnogih činova - vojnik, seoski plemić, pisac, učitelj, kritičar itd. Cijelog života bio je borac i plivao protiv struje, ali isplatilo se jer njegova djela danas smatraju se pravim majstorskim ostvarenjima. "Ana Karenjina" svakako je njegovo najbolje i najvažnije djelo koje čitatelji današnje suvremenosti i dalje smatraju uzbudljivim i važnim.

"Ana Karenjina" sadrži dvije paralelne radnje koje se zbivaju istovremeno. Jedna radnja prati

lik Ane Karenjine, a druga govori o Levinu i njegovim problemima. Velikim dijelom knjige te dvije radnje odvijaju se odvojeno i tek na kraju knjige spajaju. Na temelju te dvije radnje možemo zaključiti više tematskih slojeva. Tematski gledano putevi Ane i Levina su u kontrastu. Ana je u potrazi za osobnim zadovoljstvom, kroz romantičnu ljubav iako bi to značilo da treba učiniti grijeh - preljub; Levinov cilj je osnivanje obitelji kroz brak, odnosno duševno zadovoljavanje. Tako je Tolstoj opisao idealan brak i onaj u kojem živi grijeh. Mislim da je i osnovna tema djela brak. Pratimo lik Ane Karenjine od početka gdje se prikazuje kao dobra majka, vjerna žena i dobra prijateljica prihvaćena od društva. No, upoznavanjem s grofom Vronskim počinje pad njene ličnosti, njene naravi. Ona se strasno zaljubljuje i čini preljub s Vronskim koji ju također strasno obožava. Tu počinju bračni problemi Ane i njenog muža Alekseja Karenjina. Ana i Karenjin nemaju niti malo romantičnosti, uzbuđenja, niti seksualnih iskustava u braku koja bi mogla zadovoljiti ženu poput Ane. Zato se Ana odlučuje na preljub, i smatra da preljub ne šteti nikome ako se pravilno izvede. S druge strane radnje pratimo odnos Levina i Kiti. Tolstoj taj brak smatra idealnim, jer je to brak između dvije osobe koje se međusobno vole i poštuju, te slažu oko svega. U braku s Karenjinom, Ana je rodila i sina Serjožu. Tema majke odnosno uloge žene u liku Ane Karenjine postavlja mnoga pitanja. Ana je u početku vrlo dobra majka, Serjoža ju jako voli i ona voli njega najviše na svijetu. Mislim da je ljubav uništila pravu ličnost Ane Karenjine. Mnogi kritičari rekli su da je Ana otkrila svoje pravo lice upravo preljubom, no ja se ne slažem s time. Ana je kroz ljubav izgubila osjećaj stvarnosti, nije mislila racionalno već srcem, a srce joj je bilo u velikom mraku Vronskoga. Ana se mijenja, postaje vrlo ljubomorna na Vronskog, biva izbačena iz društva jer živi u grijehu, a jedino joj Doli dolazi u posjetu. Strasti između Ane i Vronskog postaju njihova bol i propast. Na kraju Ana ne ostvaruje svoj cilj, ne pronalazi svoju sreću i oduzima si život. No, tim činom ipak je ostvarila dio svoga cilja, nanijela je bol osobi za koju je smatrala da je glavni krivac njenim patnjama, nanijela je bol Vronskome. Dala mu je svoj osjećaj krivnje, da i on osjeti kako je to. Levin, kontrastno Ani, uspijeva u potrazi za srećom i živi sretno s Kiti.

Vrijeme radnje ovog djela Tolstoja jest njegova suvremenost, a to je druga polovica 19. stoljeća (oko 1870. godine). Mjesto radnje ovisi o samim likovima i njihovim kretanjima. Oni se kreću iz sela u grad, iz grada u selo (Petrograd, Moskva, selo blizu Moskve). Glavna pripovijedačka tehnika je tzv. "sveznajući govornik", odnosno to je sam Tolstoj. Tolstoj izražava svoje vlastito mišljenje, a time manipulira našim, kroz svoje likove. Levin, koji je u biti Tolstoj, je glasnogovornik Tolstoja. Ana, iako ima mnogo osobina kojima se Tolstoj divio, otišla je izvan njegova shvaćanja svijeta i zato ju je uništio. Tolstoj je život shvaćao kao jedan dio zatvorenog kruga -> rođenje, život, smrt, i to mora tako biti. Kroz brojne monologe u djelu, Tolstoj opisuje u detalj misli i osjećaje svojih likova. Na primjer na balu gdje Ana osvaja srce Vronskoga izvor gledišta je Kiti, a ponekad se mijenja taj izvor gledišta radi postizanja veće dramatičnosti priče.

Osim dvije osnovne radnje koje se zbivaju paralelno između Ane i Levina, postoji još jedna manje važna za glavni tijek događaja. To su kućne nesuglasice te financijske i obiteljske svađe obitelji Oblonskih (Doli i Stiva). Sve te priče odvijaju se u vremenu kronološkim slijedom i s obzirom na kronološki slijed Tolstoj prebacuje radnju s jedne priče na drugu.

"Ana Karenjina" komponirana je u dvije knjige. Svaka knjiga sastoji se od četiri dijela. U prvoj knjizi pratimo upoznavanje s likovima i zaplet u radnju (Ana ostavlja Karenjina da bi živjela s Vronskim; Levin se zaručuje s Kiti). U drugoj knjizi dolazi do vrhunca radnje kada Ana gubi kontrolu nad svojim osjećajima, te osuđuje Vronskog, što na kraju dovodi do tragičnog samoubojstva.

U djelu pratimo sedam najvažnijih likova koji utječu više ili manje na tijek događaja. To su Ana Arkadjevna Karenjina, Aleksej Kirilovič Vronski, Konstantin Dmitrič Levin, Katarina Aleksandrovna Levina (Kiti Ščerbacka), Aleksej Aleksandrovič Karenjin, Stjepan Arkadijč Oblonski - Stiva, Darija Aleksandrovna Oblonski (Doli).

Sigurno je da su dva najvažnija lika u djelu Ana Karenjina i Levin. Ana Karenjina je tamna strana Tolstoja. Poput Ane i Tolstoj je učinio preljub i tako napustio dijete, i nakon toga osjećao veliku krivnju. Njegova smrtna kazna za Anu Karenjinu zapravo je njegovo iskupljenje za svoj vlastiti grijeh. Anu možemo promatrati zajedno s Doli i Kiti. Tolstoj smatra da je glavna funkcija seksualnih odnosa rađanje djece, a ne osobno zadovoljstvo. Doli i Kiti uklopile su se u njegovo mišljenje jer one su dobre žene i majke prije svega ostalog. Ana, s druge strane, smatra seks kao osobno zadovoljstvo, i boji se imati još djece s Vronskim jer bi tako mogla oslabiti i izgubiti upravo to osobno zadovoljstvo. Otkad živi s Vronskim, odnosno u grijehu, biva odbačena od društva. Vronski se želi vratiti svakodnevici i običnom životu, što Ana tumači kao uvredu prema njoj. Od tada počinje sumnjati u ljubav Vronskoga, koji je uistinu i dalje zaljubljen u nju. No, mislim da ta sumnja dolazi iz Aninog osjećaja krivnje i odbačenosti te želje za osvetom. Podsvjesno, Ana optužuje Vronskog za nešto što sebi ne može oprostiti - napuštanje svoga sina Serjože. Vronski želi nastaviti živjeti normalnim životom, i želi da Ana bude s njim jer ju voli, no Ana zbog njegove želje za svakodnevicom postaje sumnjičava i osvetljiva prema njemu. Ne može se pomiriti s činjenicom da je napustila sve za što je živjela, da bi postala nečija svakodnevica. Žedna i gladna zbog izgubljene energije, Ana traži nešto od Vronskog za svoju žrtvu, za svoje napuštanje voljenog sina. No, spoznaje da od Vronskog sve manje i manje može dobiti te se odlučuje na osvetu. Ana pada u očaj i to je vidljivo iz njenih sitnih laži, poruka, ucjena, pisama upućenih Vronskom. Neprestano se svađa s Vronskim, upada u histerična stanja, a noću uzima morfij.

S druge strane gledišta, Vronski je vrlo odlučan u ljubavnom životu s Anom. On se želi oženiti njome i živjeti obiteljskim životom. Odbacuje svoje snove o karijeri u službi vojske, samo da bi bio s Anom. On je zreliji u razmišljanju od Ane jer je sposoban odvojiti racionalno razmišljanje od emocionalnog. Mnogi kritiziraju Vronskog što nije inzistirao da Anu prihvate u društvo, jer ipak, Anini prijatelji su i njegovi. Društvo ne kažnjava Vronskog kao što kažnjava Anu što živi s njim. On ne može shvatiti Aninu bol jer ju sam ne proživljava. S Anom je u tim trenucima teško živjeti. No bez obzira na njenu ljubomoru, narav, i njene suze, Vronski ju i dalje voli, ostaje joj vjeran, i ne pomišlja da ju ostavi. No, što se Vronski više vraćao onom što zaista je, svojoj običnosti i svakodnevici, Ana je smatrala sve to nepoštenim prema njoj samoj. Jer, upravo je on bio taj koji joj je uskratio da živi kao obična žena. Vronski je svoje pravo na običan i društveni život želio zadržati, ne shvaćajući bol, zavist i osvetoljubivost Ane, koja ga je baš zbog toga progonila. Ana je sve očajnije spoznavala da je prevarena obmanuta i izigrana. Osjećajući da Vronskom postaje navika, teret ili fizička potreba, reagirala je osvetoljubivo i ogorčeno. I tako je Ana uništila svoj život iz čiste osvetoljubivosti, jer svojim uništenjem razorila je i život Vronskog koji ostaje opterećen osjećajem krivice. Ana je željela da Vronski osjeti ono što se u njoj događalo, i Vronski je dio toga osjetio.

Na kraju vidimo da se Vronski ponovo vraća vojsci i ratu protiv Turaka. Postavlja se pitanje da li je to samo odlazak u smrt, u časno samoubojstvo ili je Vronski ipak odlučio nešto učiniti sa svojim životom nakon svega?

Vronskog je najbolje prikazao Stiva u svom citatu:

“ Silno je bogat, lijep, jakih veza, krilni ađutant i uza sve to - vrlo je drag, dobar momak. I još više nego naprosto dobar momak. Koliko sam ja ovdje o njemu doznao on je obrazovan i vrlo

pametna; to je čovjek koji će daleko dotjerati.”

Fizički izgled Vronskog:

“Vronski je bio onizak, čvrsto građen tamnopusac, dobrodušan i lijepa, neobična i mirna i odlučna lica. Na njegovu licu i pojavi, od kratko podšišane crne kose i svježije obrijana podbratka do nove novčate uniforme, sve bijaše jednostavno i ujedno otmjeno.”

S druge strane pratimo lik Levina i njegove probleme, kako ljubavne, tako i poslovne.

“Levin je junak “Ane Karenjine”. U biti, neki čitatelji vjeruju da je lik Ane stvoren uglavnom radi isticanja Levinovog superioriteta. Gdje se Ana histerično mijenja da bi postigla savršenu ljubavnu vezu, Levin nastoji pronaći suvislost u životu i smrti, ljubavi i poslu; Ana je portret poremećenja uma; Levin pronalazi sklad s ljudima oko sebe. U Ani, vidimo moralni slom gradskog društva; u Levinu, vidimo Tolstojeve nade za buduću Rusiju.”

Kroz nekoliko dana Levinov se pogled na svijet mijenja. Dok njegov brat Nikolai umire, on smatra da smrt uzima svako značenje životu i da je Bog koji dopušta smrt zao. No, poslije vjenčanja s Kiti, smrti njegova brata i rođenja sina, Levin shvaća život na drugačiji, religiozniji način i ne boji se više smrti. Levin Kiti može ponuditi siguran život, ali ne može joj dati romantičnu avanturu i strast kakvom zrači Vronski. Kada ju je zaprosio prvi puta, Kiti ga je odbila jer se nadala da njeno srce pripada Vronskom. Nakon što je odbijen, Levinu se budi nesigurnost u sebe, još veća od one kad ju je zaprosio: “...Ali Levin bijaše zaljubljen, i zato mu se činilo da je Kiti u svakom pogledu takvo biće ponad svega zemaljskoga, a on da je takav niski zemaljski stvor da ne bi moglo biti ni pomisli o tome da bi ga drugi, a i ona sama, ocijenili kao nje dostojna.”

Tada više nije znao što učiniti i umjesto da traži razlog negativnog odgovora i da ostane u igri, on se povlači, odlazi na selo i traži svoj mir u razvijanju poljoprivrede i gospodarstva. Kiti je za razliku od Levina odbijanje primila na drugačiji način. Ona je razočarana što Vronski više ne pokazuje zanimanje za nju, što ju nije zaprosio. No, Vronski nije ni imao namjeru zaprositi Kiti:

“On nije znao da njegovo ponašanje prema Kiti ima određeno ime, da je to zavođenje gospođica bez ženidbene namjere i da je to zavođenje jedan od ružnih postupaka koji je uobičajen među istaknutim mladim ljudima kao što je on (...) da je mogao saznati da će Kiti biti nesretna ne uzme li je za ženu, veoma bi se začudio (...) nije mogao povjerovati da bi ono što je njemu, a pogotovo njoj, pružalo tako velik i lijep užitek moglo biti ružno. Još manje bi mogao povjerovati u to da se mora oženiti.”

Kiti tada oboljeva, te s obitelji odlazi na putovanje da se smiri i razmisli što želi. Odlučuje da se želi udati za Levina, i tako bude. Fizički opis Kiti:

“Kad je mislio o njoj (Levin), mogao ju je svu sebi živo predočiti, posebice dražest one sitne plavokose glavice s izrazom dječje jasnoće i dobrote, tako slobodno smještene na visokim djevojačkim ramenima. Djetinjatost izraza njena lica u skladu s tananom ljepotom stasa sačinjavale su njenu posebnu divotu koju je on i te kako shvaćao; ali ono što je neočekivano vazda iznenađivalo na njoj, bijaše izraz njenih očiju, blagih, mirnih i iskrenih, a posebno njen smiješak koji je Levina stalno prenosio u čarobni svijet ... svoga ranog djetinjstva.”

Kiti i Levin žive sretno, i kasnije imaju sina. Kiti se savršeno uklopila u obiteljski život:

“Kiti pronalazi svoju najveću sreću u ulozi žene i majke, ulozu koju je Tolstoj najviše cijenio. Potpuno sigurna u sebe, ona unosi sklad u svoj dom i mir Levinovoj duši. Ima veliko poštovanje prema ljudskom krugu rođenja, života i smrti, i ne boji ga se. Iako ne uvijek dobro shvaćena, Kiti je vrlo pametna i jako realna. Ima veliku vjeru i povjerenje u dobrotu Boga.”

Aleksej Aleksandrovič Karenjin je jedna vrlo neromantična i pomalo dosadna osoba. Stalno gleda na sat, i uvijek ima unaprijed izračunato što i kada treba učiniti, što ga čini vrlo

predvidljivim. Njegov odnos prema Ani u braku čisto je formalan, i njihov je brak dosadan i monoton, što Anu čini željnom uzbuđenja, željnom prave i strastvene ljubavi. Pošto društvo ima veliki utjecaj na Karenjina, čini se da upravo društvo i upravlja njegovim postupcima. Njemu je važnije što će drugi govoriti o njegovu braku, nego njegova vlastita sreća. On je kontrastan lik Levinu što se tiče religije. Dok Levin na kraju pronalazi Boga u sebi, Karenjin čini upravo suprotno jer njegovo Kršćanstvo slabi, te postaje laki plijen Lidije Ivanovne, žene koja koristi svoju tzv. religiju kao sredstvo zadržavanja Karenjina blizu sebe, i dalje od Ane. Karenjin je na kraju željan osвете.

Treća strana priče govori o odnosima Doli i Stjepana Arkadijča - Stive. Stjepan Arkadijč bio je nevjeran prema svojoj ženi Doli i samim time započinje knjiga. Nakon razgovora s Anom, ona prihvaća Stivu natrag u svoj život. Zahvaljuje joj se riječima:

“Upamti Ana: ono što si ti za mene učinila nikad neću zaboraviti. I upamti da sam te voljela i da ću te uvijek voljeti kao najboljeg prijatelja.”

Doli kasnije i potvrđuje te riječi jer ona će jedina posjećivati Anu nakon što je svi “izbace” iz društva. Kasnije veza između Ane i Stive postaje ponovo krhka:

“Spona što ju je Ana napravila pokazala se krhkom, te je porodična sloga opet napukla na onom istom mjestu. Ničeg određenog nije bilo, ali Stjepana Arkadijča gotovo nikad nije bilo, a slutnje u nevjeri postojano su mučile Doli, i ona ih je sad odgonila od sebe bojeći se proživljenih muka ljubomore. Prva provala ljubomore, jedanput proživljena, više se nije mogla pojaviti, pa čak ni otkriće nevjere ne bi više moglo na nju onako djelovati kao prvi put. Takva bi je otkrića sada samo lišila njenih porodičnih navika, te je dopuštala da je vara prezirući zbog te slabosti njega, a ponajviše sebe.”

Stiva je bio uvijek veseljak, osoba puna šarma, ali i nevjere. Voli dobru gozbu i piće, muziku, zabavu, ali i pretjerano budi zanimanje za žene. Svi vole Stivu u društvu jer uvijek podiže atmosferu, i izaziva smijeh. On nikada nije namjeravao niti može biti vjeran Doli, ženi koja ga uistinu voli. No, ne može si pomoći - jednostavno je takav. Stiva ima još jednu lošu osobinu, a to je kockanje. Godinama je živio “na visokoj nozi” i tako potrošio svoj novac, a sada počinje uzimati i novac od Doli, novac koji joj je naslijedila, za isplaćivanje svojih kockarskih dugova. No bez obzira na sve, Doli Stivu uvijek voli, a i Stiva voli nju.

Na “Anu Karenjinu” možemo postaviti više teza, no vjerojatno je najvažnija ona koja uključuje lik Ane Karenjine, odnosno pitanje: da li je Ana Karenjina bila dobra žena? Odgovor bi bio jednostavan, naravno da nije, i time bi ova teza jednostavno bila negativna, no to je vrlo plitka i nepromišljena osuda. Ana Karenjina je žena vrlo snažnih strasti, no te strasti su zarobljene u kući Karenjina, i Ani ne preostaje ništa drugo nego potraga za oslobađanjem te zarobljene osobe. Ona u početku odbija Vronskog i ne želi imati vezu s njim, no upornost Vronskog, a i ta Anina želja za oslobađanjem tjeraju je na preljub. Tim činom ona se oslobađa i postaje sve ono što s dosadnim i predvidljivim Karenjinom nije mogla biti. No, zbog pretjerane ljubavi i neracionalnog razmišljanja Ana polako gubi kontrolu nad svojim osjećajima, i nekad mirna i uvijek stabilna Ana, postaje sada vrlo histerična, posesivna i sumnjičava osoba. To je dovodi do samoubojstva. Ja mislim da je Karenjin glavni krivac svemu što se dogodilo. Ana i Karenjin vjenčali su se ne iz ljubavi već zato što je tako bilo uređeno. Život s Karenjinom dosadan je i Ana nije imala što drugo učiniti nego osloboditi svoj pravi karakter, svoju osobnost, strast i ljubav. Ova teza afirmativna je, jer mislim da problem nije u Ani, nego u Karenjinu. Karenjin je taj koji nije bio dobar muž (predvidljiv, dosadan, neromantičan, uvijek zaposlen, “vrijeme je novac” mu je vjerojatno glavni moto).

“ Nećemo smatrati “Anu Karenjinu” umjetničkim djelom; smatrat ćemo je dijelom života. Dio života i je.”

Dio života i je. Tolstoj je uspio opisati suvremeni život i ljude koji su nam bliski na jedan vrlo jednostavan način. Njegovi likovi isti su kao i ljudi koje susrećemo svaki dan u životu, i zato je njegovo djelo tako jednostavno i dostupno svima. On je svaki lik u djelu okarakterizirao na sve moguće načine - psihološki, moralni, estetski, socijalni... i time ih učinio svakim za sebe vrlo posebnim, i u nama time budi naše vlastito rasuđivanje - tko je dobar, tko je loš. Obično smo se uvijek susretali s likovima koji su sigurno ili negativni ili pozitivni, ali ovaj puta svi se čine pozitivnim u početku, no kasnije svaki čitatelj dobija svoju sliku o pojedinom liku. Mislim da je Tolstoj prvi pravi pisac koji je otkrio realizam i upotrijebio vrijeme kao glavni faktor radnje. Tolstojevo remek-djelo dio je života, kako njegovoga tako i našega. Tolstoj je izvanredno znao opisati psihološke osobine svojih likova i čitajući djelo može se vidjeti istina o ljudskoj naravi, o tome kakvi ljudi zaista jesu, a tim iskustvom mislim da možemo bolje razumjeti ljude sa sličnom sudbinom kao na primjer Ana, Levin, Vronski i drugi. Konačan zaključak je samo dvije riječi: remek-djelo.

4. Ana Karenjina

U osnovnoj temi i fabuli roman analizira problem braka i obiteljskog života. U knjizi je paralelno obrađeno i pitanje iz ekonomskih i društvenih odnosa u Rusiji u Tolstojevo vrijeme. Njegova razmišljanja iskazana su kroz lik Levina u kojega možemo uočiti velikih sličnosti sa piscem. Kroz Levinov lik Tolstoj je prenio svoja iskustva iz područja ekonomije, svoju ljubav i vjeru, događaje oko rođenja svojga djeteta kao i unutrašnji život i polemike, muke svoje savjesti, razmišljanja o smislu života i zadacima pojedinaca, svoju potpuno izraženu borbu za dobro. Mnogi smatraju upravo Levina glavnim likom romana jer je uvelike zasjenio osnovnu temu romana i najbitniji problem izražen kroz Anin lik- preljub.

U djelu se isprepliću tri braka- Stjepan Arkadič Oblonski (Stiva) sa svojom ženom Darjom Aleksandrovnom (Doli); Levin sa Kiti (mlađom Dolinom sestrom) i Ana (Stjepanova sestra) te njezin nesretni brak sa Aleksejem Aleksandrovičem i njena ljubav prema Alekseju Kiriloviću Vronskome.

Najviše osuđivan je upravo Anin lik zbog njene nemoralnosti i potkraj sretnog braka Kiti i Levina još više njena nevjera dolazi do izražaja. Čini se kao da idilični osjećaji između Kiti i Levina služe samo da bi se pojačala osuda Anine pogubne strasti.

Sam Anin lik u početku stvaranja romana trebao je biti prikazan kao potpuno negativan. Ona je trebala biti žena bludnica koja cinično uživa u boli koju zadaje drugima. Međutim, Tolstoj je odustao od takve koncepcije i izabrao pametnu, obrazovanu, lijepu i vrlo nesretnu ženu čija je jedina želja u životu bila ostvariti potpunu ljubav i, ne ostvarivši je, odluči skončati život.

Po Tolstojevu shvaćanju, brak je najprirodniji i najzdraviji cilj muškarca i žene i ugrožavanje ovog oblika ljudske zajednice istovremeno znači i ugrožavanje najljudskijih i najplemenitijih težnji.

Zbog takvog mišljenja za Tolstoja se kaže da nikada nije bio dublji psihoanalitičar (kao kroz Anin lik) i do samoga kraja ne saznajemo piščevo izjašnjenje- da li on optužuje njen postupak ili ga brani. To pitanje svatko može postaviti za sebe, ali vjerojatno ima dva odgovora. Toliko je kriva, a ta njezina krivnja osobito dolazhi do izražaja u sredini u kojoj se kreću visoke

peterzburške ličnosti koje obalato osuđuju njezin postupak i opredjeljuju se uglavnom protiv nje. U tom smislu i njezin postupak je djelomično opravdan jer je svoja nedjela učinila potaknuta ljubavlju koju nikada do tada nije osjetila, a koja je potreba svakog čovjeka.

“... Oni kažu: religiozan, karakteran, pošten, pametan čovjek, ali oni ne vide ono što sam ja vidjela. Oni ne znaju kako je on osam godina gušio moj život, gušio u meni sve što je bilo živo, da on ni jednom nije pomislio na to da sam ja živa žena kojoj je potrebna ljubav.”

Ana je opisana kao uzvišeno tragičan lik od krvi i mesa u čijoj tragediji ne mali dio krivnje snosi aristokratska sredina u kojoj žive ona i njezin ljubavnik. Ta sredina ih guši i osuđuje, osobito nju kao pripadnicu ljepšeg spola kojoj je mjesto doma, uz muža i djecu. Njoj se ne može oprostiti i opravdati je, tim više što- iako nije prva žena koja je pronašla svoju ljubav u drugome muškarcu a ne u mužu - ona, prije sviju ostalih to javno priznaje i pokazuje jer ne može živjeti u lažima u kojima cijelo društvo živi. Javno napušta muža i vlastito dijete (što i sama predbacuje) jer je potpuno zaslijepljena trenutnom srećom koja joj je pružena.

“Ja sam loša žena, ja sam propala žena”, razmišljala je “ali ja ne volim laž, ne trpim laž, a njegova (muževa) hrana jeste laž. On sve zna, sve vidi, šta li on osjeća ako može da govori tako mirno? Da ubije mene, da ubije Vronskog - ja bih ga cijnila. Ali ne, njemu treba laž i pristojnost.”

Ona tako razmišlja u sebi jer osuđuje tipično ponašanje gdje je najbitniji ugled i dostojanstvo i kad nešto izmakne granicama, ponaša se kao da se ništa nije desilo. Nju straše licemjerje i dvoličnost jer ona je u potrazi za čistom srećom iako je svjesna da je neće naći i da će svugdje biti osuđivana i dalje se ne odriče ljubavi sve dok ljubav ima smisla u njezinim očima...

“Činilo joj se da će njen položaj sada nesumnjivo zauvijek riješiti. Taj novi položaj može biti i loš ali će biti određen, u njemu neće biti nejasnoća i laži.”

Ana je u pogledima ostalih žena izazvala i ljubomoru i samo su čekale znak da je mogu javno osuditi jer je Anina pojava bila primjećivana gdje god se pojavljivala.

“Većina mladih žena što su Ani zavidjele i kojima je već davno dodijalo to što je zovu pravednicom, radovala su se tome što su pretpostavljale i samo su čekale potvrdu suprotnog društvenog mišljenja pa da se na nju okome svom težinom svoga prezira.”

Ana je, za razliku od slobodoumnih žena koje svjesno bacaju izazov društvu i moralnim shvaćanjima svoje klase, Ana je samo željela malo ljubavi, želi voljeti i biti sretna zato što je to najprirodnija želja svakog pojedinca u upravo je tu želju Tolstoj naglasio kao osnovicu romana. Pravo pitanje vezano uz Anin lik nije pitanje moralnosti ili amoralnosti njenog čina, već zašto ona, usprkos svemu, ne ostvaruje svoju osobnu sreću kojoj je sve podredila i koja je njezin jedini i pravi životni cilj. Čak je i ljubav prema djetetu bila zasjenjena od jake želje za osobnom srećom.

“Serjoža?- sjeti se ona - Ja sam također mislila da ga volim i topila se nad svojom nježnošću. A živjela sam bez njega, zamijenila ga drugom ljubavi i nisam se žalila na tu promjenu dok me

ta ljubav zadovoljavala.”

Dobar dio razloga za ono što se konačno zbilo (tj. do Aninog samoubojstva) leži i u samoj njenoj ličnosti. Sama će u jednom trenutku reći da se boji one druge Ane u sebi, pa je Tolstoj govorio o “ zlom duhu nastanjenom u njenom srcu.”

U trenutke njene prolazne bolesti govori Alekseju Aleksandroviču:

“... Evo šta sam htjela da kažem. Nemoj mi se čuditi. Ja sam ona ista. Ali u meni postoji druga, ja se nje bojim- ona je zavoljela njega i ja sam htjela da te mrzim, ali nisam mogla da zaboravim onu koja je bila ranije. Ja nisam ta. Sad sam ja ona prava, ja sva. Ja sad umirem,... ali to će se brzo svršiti. Samo jedno mi je potrebno: oprosti mi... Ne, ti ne možeš oprostiti! Ja znam da se to ne može oprostiti! Ne, ne, idi, ti si isuviše dobar- jednom rukom držala je njegovu ruku, a drugom ga gurala od sebe.”

U toj njenoj slabosti uviđamo da je njoj ipak žao takvog slijeda događaja i da priznaje da ga je voljela (ali kao muža, ne kao čovjeka) i da u njoj postoji i druga Ana koja je zavoljela Vronskoga, a nije bila zadovoljna u muževom zagrljaju. Traži od muža oprost ali je svjesna da je uništila njegov život i da previše traži.

Ta druga Ana razara njezinu ličnost i rađa se pod pritiskom mnogobrojnih okolnosti uglavnom objektivnih, društvenih, a koje su uvjetovale Anin preobražaj velike ljubavi prema Vronskome u još veću mržnju prema njemu.

“- Šta ja mogu htjeti? Ja mogu htjeti samo to da me vi ne napustite kao što mislite- reče Ana shvativši ono što on nije dorekao. - Ali ja to neću, to je sporedno. Ja hoću ljubav, a nje nema. Znači- sve je svršeno! “

Ona postaje nezadovoljna ljubavlju Vronskoga ali je svjesna da ga opsesivno voli pa pomišlja na samoubojstvo da bi dokazala svoju veliku ljubav i kaznila ga.

“ Zašto nisam umrla?”- sjeti se svojih tadašnjih riječi i svog tadašnjeg osjećaja. I ona odjednom shvati ono što joj je bilo na duši. Jeste, to je bila ta misao koja je sama sve rješavala. “ Da, umrijeti!”

I stid i bruka Alekseja Aleksandroviča, i Serjoža i moj strašni stid- sve se spašava smrću. Umrijeti- i on će se pokajati , biće me žao, voljeće, patiće zbog mene.”

..... I smrt, kao jedinstveno sredstvo kojim će obnoviti u njegovom srcu ljubav prema njoj , kazniti ga i pobijediti u ovoj borbi koju je vodio s njim zli duh što se nastanio u njenom srcu. Bilo je potrebno samo jedno- kazniti ga.”

Za Anu je ljubav sinonim života, i to ljubav prema muškarcu. Kada je ta ljubav prestala, ona istovremeno gubi i razloge za život i odlučuje ga samoinicijativno prekinuti skokom pod jureću lokomotivu.

“ Moja ljubav postaje sve strašnija i samoljubivija, a njegova se sve više gasi i eto zbog čega se razilazimo “, nastavljala je da razmišlja. “ I tu pomoći nema. Za mene je sve samo u njemu i ja zahtijevam da mi se on sve više i više predaje. A on sve više i više hoće da ode od mene. Upravo, mi smo išli u susret jedno drugome sve do naše veze, a onda se nezadrživo razilazimo na razne strane. To me ne može promijeniti. On mi kaže da sam besmisleno ljubomorna, i ja sam sebi govorila da sam besmisleno ljubomorna, ali to nije istina. Ja nisam ljubomorna, ja

sam nezadovoljna. Ali...” Ona otvori usta i premjesti se u kolima od uzbuđenja izazvanog mišlju koja joj se odjednom javila “ Kad bih ja mogla da budem bilo što drugo osim ljubavnice koja strastveno voli njegove nježnosti, ali ja ne mogu i neću da budem ništa drugo. I ja tom željom izazivam u njemu odvratnost, a on u meni zlobu, i to ne može biti drugačije. Kao da ja ne znam da me on neće početi obmanjivati, da on ne računa sa Sorokinom, da nije zaljubljen u Kiti, da me neće prevariti? Sve ja to znam, ali mi od toga nije ništa lakše. Ako on, ne voleći me, po dužnosti bude dobar, nježan prema meni a ne bude onog šta ja hoću- to je onda čak hiljadu puta gore od mržnje! To je pakao! A to i jest ovo. On me već dugo ne voli. A gdje završava ljubav, tamo počinje mržnja.”

Tako Anu više ni ne doživljavamo kao grešnicu već kao pojam nesretne žene koja pada pod udarom mnogih za njih nepredvidivih, vanjskih i unutarnjih kretanja. Njen slom je ujedno i rezultat jednog vanjskog, lažnog morala koji guši prave ljudske nagone i želje, ali je Ana i sama dio tog moralnog shvaćanja jer i sama pripada toj zajednici.

Ona duhovno pripada istom aristokratskom krugu kao i zavodnik Vronski i njen površni i moralno neodgovorni brat Stiva Oblonski.

Sama Doli me slučajno uočava u jednom trenutku sličnosti između Ane i njenog brata Stjepana čijim nevjerstvom i počinje knjiga ali u sasvim drugačijem okruženju.

Njegovo nevjerstvo ostaje unutar obitelji i prikazano je kao sasvim nevažno ali je optuživano od uzornih muževa poput Levina i Alekseja Aleksandroviča.

Pojam idealnog braka u knjizi predstavlja brak Kiti i Levina. Kiti se u početku bori između osjećaja prema Vronskome i Levinu ali budući da ju je Vronski iznevjerio ,tj. zaljubio se u Anu, u početku bolno tuguje. Uspjeva ga preboliti i otkriva svoje osjećaje prema Levinu kojem pokušava postati uzorna žena, a ubrzo i majka.

Kroz Levinov lik prolazi druga fabula knjige koja je okrenuta ekonomskim pitanjima i pitanjima društvenih odnosa tada u Rusiji.

Lik Levina je prikazan kao osjećajan, dobar, filozofski lik koji se bori sam sa sobom i pitanjima o njegovu postanku i podrijetlu.